

Sygn. akt I ACa 902/14

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 13 sierpnia 2014 r.

Sąd Apelacyjny w Warszawie I Wydział Cywilny w składzie:

Przewodniczący: SA Zbigniew Cendrowski (spr.)

Sędziowie: SA Edyta Jefimko

SO (del.) Małgorzata Sławińska

Protokolant: ref. staż. Piotr Czyżewski

po rozpoznaniu w dniu 13 sierpnia 2014 r. w Warszawie

na rozprawie sprawy z powództwa (...) sp. z o.o. z siedzibą w W. i A. W.

przeciwko P. B.

o nakazanie opublikowania sprostowania

na skutek apelacji pozwanego

od wyroku Sądu Okręgowego w Warszawie

z dnia 16 maja 2014 r., sygn. akt I C 172/14

zmienia zaskarżony wyrok:

- w punkcie I w ten sposób, że z treści sprostowania usuwa następujące fragmenty:

w podpunkcie pierwszym – usuwa zdanie drugie;

usuwa podpunkt piąty, siódmy;

w podpunkcie ósmym – usuwa zdanie pierwsze i czwarte;

w podpunkcie dziewiątym – usuwa zdanie trzecie;

usuwa punkt dziesiąty, jedenasty i dwunasty;

dotychczasowemu podpunktowi szóstemu nadaje numer 5, podpunktowi ósmemu – numer 6, podpunktowi dziewiątemu – numer 7 i oddala powództwo w części, w której nastąpiło usunięcie fragmentów publikacji;

- w punkcie II w ten sposób, że znosi wzajemnie między stronami koszty postępowania;

2. oddala apelację w pozostałej części;

3. znosi wzajemnie między stronami koszty postępowania apelacyjnego.

UZASADNIENIE

W pozwie z dnia 10 lutego 2014 r. powodowie (...) sp. z o.o. z siedzibą w W. i A. W. wnieśli o opublikowanie sprostowania, o treści wskazanej w pozwie i zmodyfikowanej w piśmie z dnia 18 kwietnia 2014 r. oraz na rozprawie w dniu 25 kwietnia 2014 r., na podstawie art. 39 ustawy Prawo prasowe artykułu pt. (...) w najbliższym po uprawomocnieniu się orzeczenia numerze tygodnika Gazeta (...) w określonej formie zgodnie w art. 32 ust. 4 prawa prasowego oraz w terminie 3 dni od uprawomocnienia się orzeczenia na stronie internetowej głównej (...) pl. Powodowie wnieśli także o zwrot kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych. Sprostowanie miałyby ukazać się w następującej treści:

W odpowiedzi na pozew z dnia 24 marca 2014 r. pozwany P. B. wniósł o oddalenie powództwa w całości oraz zasądzenie kosztów procesu od powodów solidarnie na rzecz pozwanego, w tym kosztów zastępstwa procesowego.

Wyrokiem z dnia 16 maja 2014 r. Sąd Okręgowy w Warszawie:

I. nakazał pozwanemu P. R. Naczelnemu Tygodnika Gazeta (...) opublikowanie w najbliższym numerze od uprawomocnienia się wyroku w niniejszej sprawie, w tym samym dziale, tą samą czcionką, co artykuł opublikowany w numerze (...) tygodnika Gazeta (...) z 13 grudnia 2013 roku pt. (...) oraz w terminie 3 dni od uprawomocnienia się wyroku na internetowej stronie głównej tygodnika (...) tą samą czcionką, co wyżej wymieniony artykuł sprostowania (...) sp. z o.o. z siedzibą w W. i A. W. następującej treści:

„W artykule red. B. K. (...) opublikowanym 13 grudnia 2013 r. w Gazecie (...) oraz portalu Gazety (...) online (...) zawarto nieprawdziwe informacje dotyczące prowadzenia działalności gospodarczej przez (...) sp. z o.o. z siedzibą w W. oraz Pana A. W.:

Nieprawdą jest, że w przetargu na odbiór popiołów lotnych z Elektrowni w K. zawarto jakiegokolwiek informacje dotyczące załadunku popiołów. Elektrownia w zaproszeniu do składania ofert nie zawarła w tej kwestii żadnych informacji.

Nieprawdą jest, że A. W. był inicjatorem jakichkolwiek kontaktów z J. P. i A.. To J. P. zwrócił się do E. z prośbą o świadczenie na rzecz A. usługi załadunku popiołów mając świadomość, że nie posiada on innych możliwości załadunku zakupionych popiołów.

Nieprawdą jest, że E. miał otrzymywać 5 zł./t załadowanego popiołu od A.. W propozycji umowy przesłanej przez S. B. jest cena 1 zł. Ostatecznie ustalono wysokość na 2 zł.

Nieprawdą jest, że A. W. powoływał się wobec J. P. (2) na swoje wpływy.

Nieprawdą jest, że Prezes W. miał „poparcie” w Zarządzie Elektrowni (...) S.A. i że „zachowania (...) uwiarygodniły W.”. (...) sp. z o. o. nie był w żadnym stopniu uprzywilejowany w relacjach z Elektrownią (...) S.A. i był traktowany na co najmniej na tych samych zasadach co (...) Sp. z o.o. z zastrzeżeniem, że (...) Sp. z o. o. posiadał korzystniejszą treść umowy.

Nieprawdą jest, że Prezes W. powoływał się na wpływy u posła J. B., którego poznał w roku 2010, 2 lata po dacie przytaczanych zdarzeń.

Nie jest prawdą, że (...) sp. z o.o. nie potrzebował usługi załadunku świadczonej przez (...) sp. z o. o. (...) sp. z o. o. jako jedyny podmiot na rynku posiadał techniczne możliwości załadunku popiołów z Elektrowni (...) i świadczył te usługi wszystkim podmiotom na zasadach umownych. Zawarcie umowy z (...) sp. z o.o. było dla A. sp. z o.o. korzystne i pozwoliło (...) sp. z o.o. uzyskać przychody przekraczające 6.000.000 PLN w roku 2008.

Nieprawdą jest, że umowa pomiędzy (...) sp. z o.o. o (...) sp. z o.o. była umową fikcyjną a załadunek odbywał się na zlecenie i koszt Elektrowni (...). Koszty załadunku były pokrywane na zasadach umownych częściowo przez Elektrownię (...) a częściowo przez odbiorców popiołów. Usługa była świadczona rzeczywiście. Legalność umowy i

prawdziwość świadczonych na jej podstawie usług zostały potwierdzone prawomocnymi orzeczeniami niezawisłych sądów i prokuratury.

Nie jest prawdą, że (...) sp. z o.o. wystawił jakiegokolwiek nieuzgodnione faktury. Wszystkie faktury zostały wystawione po wykonaniu usług załadunku i na warunkach określonych umową. Mimo prawomocnych wyroków do dzisiaj egzekucja wyroków sądów jest wobec (...) sp. z o.o. bezskuteczna, co spowodowało wszczęcie przeciwko osobom ją reprezentującym postępowań karnych.

Nie jest prawdą jakoby zarzuty prokuratorskie postawione Panu J. P. (2) były sprzeczne z opinią biegłego sądowego do spraw ekonomiki. Wręcz przeciwnie, to ustalenia biegłego pozwoliły na postawienie zarzutów prokuratorskich. Biegły sądowy jednoznacznie stwierdził i wycenił szkodę spowodowaną przez J. P. (2) i dał prokuratorowi podstawę do sformułowania zarzutów.

Nie jest prawdą jakoby prywatne relacje Pana A. W. miały kiedykolwiek jakikolwiek wpływ na prowadzoną przez (...) sp. z o.o. działalność gospodarczą.

Treść następującej odpowiedzi na zadane przez dziennikarza (...) pytanie do Prezesa W. została zmanipulowana: „Co do moich znajomości, to zwracam uwagę że jest to moja prywatna sprawa...”. Dziennikarz przytoczył, że chodzi o wpływowych prokuratorów i polityków (...). Z odpowiedzi Pana A. W. taki kontekst nie wynikał.”

II. Zasądza od pozwanego P. B. na rzecz powodów (...) sp. z o.o., A. W. kwoty po 210 zł (dwieście dziesięć złotych) tytułem zwrotu kosztów procesu.

Sąd Okręgowy ustalił następujący stan faktyczny.

W dniu 13 grudnia 2013 r. w Gazecie (...), której redaktorem naczelnym jest P. B., oraz na stronie internetowej (...) ukazał się artykuł pt. (...) autorstwa B. K.. W publikacji jej autor zawarł informacje dotyczące spółki (...) sp. z o.o. i jej prezesa zarządu - A. W. oraz ich powiązań z (...) sp. z o.o. i rzekomych nieprawidłowości przy przetargu na odbiór popiołów lotniczych. Autor tekstu wskazał, że A. W. jako właściciel firmy (...) sp. z o.o., miał mieć duży wpływ na podpisanie przez A. umowy z (...) oraz, że A. miał płacić firmie (...) za załadunek popiołów. Opisał także postępowanie karne, które toczyło się w sprawie w związku z dochodzeniem należności przez (...) sp. z o.o. oraz zeznań J. P. (2), w których przedstawił okoliczności, w jakich padł on ofiarą wymuszenia i haraczu.

Pismem z dnia 31 grudnia 2013 r. powodowie (...) sp. z o.o. z siedzibą w W. oraz A. W., zwrócili się w trybie art. 31a ust 1. ustawy prawa prasowego, do pozwanego P. B. z żądaniem publikacji sprostowania w tygodniku Gazeta (...) oraz na stronie internetowej (...) w związku z zawartymi nieprawdziwymi informacjami w artykule (...) W odpowiedzi na zgłoszone żądania, pozwany P. B., pismem z dnia 9 stycznia 2014 r. wezwał do uzupełnienia braków pełnomocnictwa zastrzegając, że do tego czasu nie będzie możliwe rozpoznanie merytoryczne sprostowania.

Sąd uznał, że powództwo w zmodyfikowanej w piśmie z dnia 13 kwietnia 2014 r. postaci jest w całości zasadne i zasługuje na uwzględnienie.

Sąd zaznaczył, że podstawę prawną właściwą dla oceny żądania strony powodowej obejmującego nakazanie pozwanemu publikacji sprostowania o wskazanej w pozwie treści - stanowią przepisy zawarte w rozdziale piątym (art. 31a-33) ustawy z dnia 26 stycznia 1984 r. Prawo prasowe (Dz. U. Nr 5, poz. 24 ze zm.).

W ocenie Sądu powodowie posiadają status osoby zainteresowanej w rozumieniu art. 31a Prawa prasowego, ponieważ publikacja pt. (...) dotyczy zarówno spółki (...), jak również osobiście jej prezesa i właściciela A. W.. Ich legitymacji czynnej w sporze strona pozwana nie kwestionowała.

Natomiast legitymowanym biernie w sprawie był P. B. pełniąc funkcję redaktora naczelnego zarówno tygodnika pt. Gazety (...), jak i serwisu internetowego publikowanego pod adresem elektronicznym (...) (art. 39 Prawa prasowego).

Sąd zaznaczył, że sprostowanie może się odnosić wyłącznie do faktów, przy czym ocena roszczenia o nakazanie opublikowania sprostowania winna się dokonywać tylko według kryterium rzeczowości, rozumianej jako zachowania związku z publikacją, zgodności kierunku wypowiedzi z ustawowym wzorcem, zwięzłości i jasności. Nadto, tekst sprostowania odnosić musi się do faktów zawartych w zakwestionowanym tekście i mieć odpowiedni rozmiar. Sąd wskazał, że dla oceny żądania opublikowania sprostowania bez znaczenia jest kryterium prawdziwości informacji, a także badanie, czy tekst naruszył dobra osobiste powoda oraz, czy dziennikarz zachował szczególną staranność i rzetelność przy zbieraniu i wykorzystywaniu materiałów prasowych (art. 12 ust. 1 Pr. pr.). Instytucja sprostowania jest, jak wskazał Sąd Okręgowy, szczególnym mechanizmem prawa prasowego pozwalającym opinii publicznej na zapoznanie się ze stanowiskiem drugiej strony sporu, umożliwia zainteresowanemu zajęcie własnego stanowiska i przedstawienia swojej wersji wydarzeń. Redaktor naczelny nie ma prawa odmówić sprostowania danej informacji na tej tylko podstawie, że wedle jego oceny fakty zawarte w informacji prasowej są prawdziwe.

Mając na uwadze wskazane wcześniej kryterium rzeczowości, Sąd wskazał, że dokonanie oceny sprostowania, którego opublikowania domagała się strona powodowa wymagało wniknięcia w szczegóły opublikowanego tekstu i porównania jego zakwestionowanych fragmentów z treścią żądania zawartego w petitum pozwu.

Sąd uznał, że pomiędzy tekstem sprostowania objętego żądaniem powodów istnieje bezpośredni związek treściowy z wypowiedziami, do których się ustosunkowuje. W treści sprostowania w sposób merytoryczny, jasny i zwięzły wskazane zostały przyczyny, dla których powodowie uznali wersję przedstawioną w zakwestionowanym artykule za nieścisłą i wprowadzającą w błąd. Dlatego też w ocenie Sądu treść sprostowania sformułowana przez powodów wypełnia kryterium rzeczowości.

Sąd zaznaczył, że pozwany w sporze wskazał, że nie odmówił opublikowania sprostowania, lecz przeciwnie, wyraził chęć jego merytorycznego rozpoznania, jednak po wykazaniu przez pełnomocnika prawidłowości pełnomocnictwa. Stwierdzenie powyższe Sąd uznał jednak za nieuzasadnione i zwrócił uwagę, że po doręczeniu odpisu pozwu pozwany redaktor naczelny nie opublikował sprostowania pomimo niewystąpienia braków w zakresie pełnomocnictwa udzielonego przez powodów temu samemu pełnomocnikowi, lecz podniósł merytoryczne zarzuty przemawiające jego zdaniem przeciwko możliwości opublikowania sprostowania.

Mając na uwadze treść art. 31a ust. 6 prawa prasowego, Sąd wskazał, że po modyfikacji powództwa poszczególne fragmenty sprostowania nie przekraczały dwukrotności prostowanego tekstu.

Za nieuzasadnione Sąd uznał podnoszone przez pozwanego redaktora naczelnego zarzuty, że opublikowane informacje były prawdziwe i ściśle, wskazując, że w procesie o opublikowanie sprostowania należy badać kwestię prawdziwości bądź nieprawdziwości informacji podanych w materiale prasowym.

Odnośnie natomiast zarzutu pozwanego opierającego się na twierdzeniu, że odmowa uwzględnienia wniosku o opublikowanie sprostowania zawartego w punkcie 10 oświadczenia uzasadniona jest ze względu na fakt, że zawarte w nim informacje zawierają treści niezgodne z prawem Sąd uznał, że nie ma podstaw do takiego stwierdzenia. Przytaczając treść art. 33 ust. pkt 4 Prawa prasowego Sąd zaznaczył, że skoro w inkryminowanym artykule jego autor odnosił się do postępowania prokuratorskiego przedstawiając określone twierdzenie o postawieniu J. P. zarzutów niezgodnie z opinią biegłego, to osoba zainteresowana - czyli powodowie mają prawo przedstawić własną wersję tej informacji zwłaszcza, że wskazują, iż uzyskali wiedzę o niej z innych źródeł. Dlatego w ocenie Sądu żądanie i w tym zakresie zasługiwało na uwzględnienie.

O kosztach postępowania Sąd rozstrzygnął na podstawie art. 98 § 1 i 3 k.p.c., 105 § 1 k.p.c., 108 § 1 k.p.c. w zw. z § 10 ust. 1 pkt 2 Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu (Dz.U.2013.461 j.t.).

Apelację od wyroku Sądu Okręgowego wniósł pozwany P. B., zarzucając temu orzeczeniu naruszenie art. 217 § 2 k.p.c. w zw. z art. 277 k.p.c. oraz 224 § 1 k.p.c. Pozwany wniósł o uchylenie zaskarżonego orzeczenia i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania przez Sąd I instancji.

W odpowiedzi na apelację powodowie wnieśli o jej oddalenie w całości oraz o zasądzenie od pozwanego na rzecz powodów kosztów postępowania, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

Sąd Apelacyjny ustalił i zważył, co następuje:

Pozbawione podstaw są zarzuty naruszenia prawa procesowego zawarte w apelacji.

Są one wynikiem oceny, że dla rozstrzygnięcia sporu w sprawie niezbędne jest wyjaśnienie, czy twierdzenia zawarte w artykule „Legalizacja haraczu” są prawdziwe i czy są wynikiem rzetelności autora publikacji, ocenionej w płaszczyźnie kryteriów wynikających ze stosownych przepisów prawa prasowego.

Taka ocena skarżącego jest błędna. Sąd Okręgowy w uzasadnieniu skarżonego wyroku przedstawił przesłanki wynikające z treści art. 31a ust. 1 i art. 33 ust. 1 Prawa prasowego, istotne dla oceny zakresu obowiązku opublikowania sprostowania przez redaktora naczelnego.

Zasadnie Sąd Okręgowy wskazał, że kwestia prawdziwości lub rzetelności informacji jest co do zasady (z pewnym wyjątkiem) prawnie irrelevantna dla oceny istnienia takiego obowiązku.

W treści uzasadnienia apelacji skarżący odwołał się również do pojęcia „faktów zawartych w apelacji”.

Zgodnie z treścią art. 31a ust. 1 Prawa prasowego – obowiązek publikacji dotyczy jedynie sprostowania rzeczowego i odnoszącego się do faktów.

Zgodnie zaś z treścią art. 33 ust. 1 Prawa prasowego redaktor naczelny odmawia sprostowania nie odnoszącego się do faktów.

Ocena, czy treść żądanego sprostowania jest zgodna z treścią i istotą powyższych przepisów leży w sferze prawa materialnego. Również w płaszczyźnie prawa materialnego leży ocena Sądu Apelacyjnego, czy Sąd pierwszej instancji prawidłowo zastosował przepisy art. 31 i art. 33 Prawa prasowego.

Sąd Apelacyjny, rozstrzygając w granicach zaskarżenia, bada z urzędu, czy zostało naruszone prawo materialne.

W sprawie niniejszej Sąd Okręgowy naruszył cytowane przepisy prawa prasowego przez ich niewłaściwe zastosowanie.

Pominał bowiem konieczność analizy treści żądanego sprostowania w płaszczyźnie wszystkich przesłanek określonych tymi przepisami, w tym również wymogu, by sprostowanie to odnosiło się do faktów.

Faktem jest określone wydarzenie, które zaszło lub zachodzi w rzeczywistości. Faktem jest to, co miało lub ma miejsce i co zatem da się ocenić w płaszczyźnie prawdy lub fałszu, w przeciwieństwie do ocen czy poglądów, które można weryfikować pod kątem ich poprawności, zasadności czy wiarygodności.

Sąd Apelacyjny dokonał zatem analizy treści żądanego przez powoda sprostowania, oceniając, w jakim zakresie żądanie sprostowania odnosi się do faktów, a w jakim do ocen, poglądów, hipotez, które nie podlegają działaniu przepisów art. 31 i 33 Prawa prasowego.

Punkt pierwszy sprostowania – zdanie pierwsze dotyczy faktów. Zdanie drugie odnosi się do zaproszenia do składania ofert – co nie było zawarte w treści publikacji. Zatem treść zdania drugiego nie nosi cech rzeczowości, gdyż nie odnosi się do treści publikowanego artykułu.

Punkty trzeci i czwarty dotyczą faktów.

Punkt piąty dotyczy hipotez i ocen.

Punkt szósty dotyczy faktów.

Punkt siódmy dotyczy opinii.

Punkt ósmy zdanie pierwsze dotyczy oceny prawnej – fikcyjności – pozorności – umowy. Zdanie drugie i trzecie dotyczy faktów. Zdanie czwarte – dotyczy ocen.

Punkt dziesiąty – zdania pierwsze i drugie dotyczą faktów. Zdanie trzecie – stanowi ocenę, ponadto, tak jak zdanie drugie punktu pierwszego – jest pozbawione cechy rzeczowości, gdyż nie odnosi się do treści publikacji.

Punkty dziesiąty, jedenasty i dwunasty nie dotyczą faktów, ale ocen i opinii, przy czym punkt dwunasty – stanowi interpretację cytowanej wypowiedzi A. W..

Mając powyższe na uwadze, Sąd Apelacyjny usunął z treści sprostowania te fragmenty, które nie odnosiły się do faktów lub były pozbawione cechy rzeczowości – stosownie do treści przepisu art. 31 ust. 1 i art. 33 ust. 1 Prawa prasowego.

W związku z powyższym orzeczono zgodnie z art. 385 k.p.c. oraz art. 386 § 1 k.p.c.

O kosztach orzeczono stosownie do rozstrzygnięcia zgodnie z treścią art. 100 k.p.c.

MS/C W..4 Wyrok Sądu odwoławczego